

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

Кафедра української мови і літератури

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної
роботи _____ Н. І. Василькова
5 вересня 2018 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

***Стильові дискурси в українській літературі: від модернізму до
постмодернізму***

ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

Ступінь магістра

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

спеціальність 014 «Середня освіта»

014.01 Середня освіта (Українська мова і література)

освітня програма Українська мова і література

2018 – 2019 навчальний рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Філатова Оксана Степанівна, завідувач кафедри української мови і літератури, доктор філологічних наук, професор.

Програму схвалено на засіданні кафедри української мови і літератури.
Протокол № 01 від «29» серпня 2018 р.

Завідувач кафедри української мови і літератури _____ (Філатова О.С.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією філологічного факультету
Протокол № 1 від «30» серпня 2018 р.

Голова навчально-методичної комісії _____ (Мхитарян О. Д.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією університету
Протокол від «5» вересня 2018 року № 1

Голова навчально-методичної комісії університету _____ (Василькова Н. І.)

Вступ

Програма вивчення навчальної дисципліни «Стильові дискурси в українській літературі: від модернізму до постмодернізму» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки студентів галузі знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 014 «Середня освіта» 014.01 Середня освіта (Українська мова і література).

Предметом вивчення навчальної дисципліни є основні типи стильових дискурсів в українській літературі ХХ століття, їх домінантні ознаки та специфіка художньо-естетичної реалізації. У колі уваги – контекстуальні особливості функціонування напрямів і течій початку ХХ століття (модернізм, авангардизм), проблема стильових ерзаців (соцреалізм), провідні естетичні орієнтації постмодерного періоду.

Міждисциплінарні зв'язки: Програма передбачає врахування міжпредметних зв'язків курсу «Стильові дискурси в українській літературі: від модернізму до постмодернізму» з курсом зарубіжного літературознавства, естетики, української та світової культури.

Програма навчальної дисципліни складається з **4-х кредитів**.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. **Метою** викладання навчальної дисципліни «Стильові дискурси в українській літературі: від модернізму до постмодернізму» системне вивчення генези, теоретичних засад і практичних надбань українського стильового дискурсу ХХ–ХХІ століття.

1.2. Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Стильові дискурси в українській літературі: від модернізму до постмодернізму» є:

- визначити сутність, зміст та основні складові поняття модернізму та постмодернізму як літературних та історико-культурних явищ;
- з'ясувати специфіку українського модернізму, охарактеризувати його течії (експресіонізм, імпресіонізм, футуризм, сюрреалізм та ін);
- розглянути проблему стильових ерзаців в українській літературі ХХ століття (соцреалізм);
- визначити особливості розвитку сучасної української літератури з огляду на такі її естетичні орієнтації, як неопозитивізм, неомодернізм, передпостмодерні явища, постмодернізм, феміністичне письмо, альтернативне самовираження, різноманітні межові стильові явища;
- розкрити зміст літературно-естетичної дискусії про постмодернізм і його особливості в українському письменстві.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні володіти відповідними **компетентностями:**

загальнопредметними:

- уміння самостійно будувати теоретичне дослідження, оформлювати його результати у вигляді наукових статей.
- уміння застосовувати практичні знання у сфері теорії літератури для власних наукових досліджень;
- володіння різноплановими методами і способами аналізу під час професійної діяльності;
- навички роботи з інформацією, зокрема уміння знаходити та аналізувати інформацію з різних джерел;
- здатність генерувати нові ідеї, проявляти ініціативу, зокрема в ризикових ситуаціях, нести відповідальність за власні рішення;

- здатність до особистісного і професійного зростання, соціальної і професійної мобільності.

фахові:

- аналіз основних концептів літературно-естетичної дискусії про модернізм і постмодернізм;
- уміння визначати домінуючі ознаки стильових дискурсів в українській літературі ХХ століття;
- уміння здійснювати типологічні зв'язки між літературними явищами і фактами;
- аналіз розвитку української літературної системи в контексті світових культурно-мистецьких подій;
- уміння працювати з довідковими джерелами, базами даних різного типу, здійснювати загальнонауковий пошук, аналіз першоджерел, метааналіз інформації;
- уміння використовувати здобуті знання під час проведення прес-конференцій, «круглих столів», «літературних віталень», презентацій книг тощо;
- оперування технікою літературознавчих досліджень, умінням самостійно будувати теоретичне дослідження, оформлювати його результати у вигляді наукових статей.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться **120 годин, 4 кредити ECTS.**

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Кредит 1. Ідентифікаційні, стильові та функціональні стратегії модернізму. Народність і модернізм: колізії української культури кінця ХІХ – початку ХХ століття. Генезис модернізму в літературному процесі в контексті національної та європейської традицій. Сутність, зміст та основні складові модернізму як літературного та історико-культурного явища. Етапи українського модернізму. Особливості модерністської художньої свідомості. Ідентифікаційні, стильові та функціональні стратегії модернізму. Стильовий полілог в літературі модернізму. Імпресіонізм, символізм, неореалізм, неоромантизм.

Кредит 2. Авангардизм і його стильові течії. Авангардизм у мистецтві та літературі. Футуризм, експресіонізм, конструктивізм, дадаїзм, сюрреалізм, імажинізм, абстракціонізм, кубізм): естетична платформа найхарактерніші ознаки, поетика.

Кредит 3. Соцреалістичний канон у літературі. Соціалістичний реалізм – псевдохудожній метод, проголошений єдино можливим і найдосконалішим у радянській літературі. Позалітературні й позаестетичні принципи: партійність, народність та інтернаціоналізм. Ознаки: заангажованість, унормованість, обмеженість свободи творчості, відмова від життєвої правди. "Життєві фази" (Г. Гюнтер) соцреалізму. Типи митців у загальному реєстрі соцреалістичної літератури. Естетичний суб'єкт в умовах політико-ідеологічної концептуалізації літературно-художньої сфери. Конформізм творчої особистості.

Кредит 4. Український варіант постмодернізму, його особливості. Постмодернізм і його стильові течії. Український варіант постмодернізму, його особливості (онтологічний, гносеологічний, естетичний рівні). Принципи диференціювання різних національних "постмодернізмів". Періодизація постмодерного періоду в сучасній українській літературі. Методологічні проблеми дослідження українського літературного постмодернізму. Неопозитивізм, неомодернізм, постмодернізм — провідні її естетичні орієнтації. Літературні угруповання та середовища. Особливості світосприйняття постмодерністів: відмова від настанови впливати на буття, перетворювати його; бачення повсякденного життя як театру абсурду, апокаліптичного карнавалу; нарочито ігровий стиль, іронічність та пародійність. Деструктивність напрому.

3. Рекомендована література

Базова:

1. Агеєва В. Аполіогія модерну : обрис ХХ віку : ст. та есеї. – К.: Грані-Т, 2011.
2. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / [за ред. Марії Зубрицької]. – 2-е вид., допов. – Львів : Літопис, 2002. – 823 с.
3. Біла А. Український літературний авангард: пошуки, стильові напрямки. – Донецьк, 2004. – 445 с.
4. Кузнецов Ю.Б. Імпресіонізм в українській прозі кінця ХІХ – поч. ХХ ст.. – К.: Зодіак –

- ЕКО, 1995. – 304 с.
5. Гундорова Т. Проявлення слова. Дискурсія раннього українського модернізму. Постмодерна інтерпретація ; [2-ге вид.]. – К. : Критика, 2009. – 477 с.
  6. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека. Український літературний постмодерн. – К.: Критика, 2005. – 344 с.
  7. Ільницький М. Література українського відродження : напрями і течії в українській літературі 20-х – поч. 30-х рр. ХХ ст. – Львів, 1994.
  8. Ільницький О. Український футуризм (1914–1930). – Л.: Літопис, 2003 . – 456 с.
  9. Індивідуальні стилі українських письменників ХІХ – поч. ХХ ст.: зб. наук. праць. – К.: Наук. Думка, 1987.
  10. Історія української літературної критики та літературознавства: хрестоматія: в 2 кн. – К.: Либідь, 1998.
  11. Ильин И. П. Постструктурализм. Деконструктивизм. Постмодернизм. – М.: Интрада, 1996. – 256 с.
  12. Костенко А. Творчі методи в їх історичному розвитку. – К.: Дніпро, 1981. – 375 с.
  13. Лексикон загального та порівняльного літературознавства. – Чернівці: Золоті литаври, 2001. – 636 с.
  14. Моренець В. П. Національні шляхи поетичного модерну першої половини ХХ ст.: Україна і Польща. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2002. – 327 с.
  15. Наєнко М. К. Історія українського літературознавства. – К.: Академія, 2003. – 360 с.
  16. Павличко С. Д. Дискурс модернізму в українській літературі: монографія. [2-ге вид., перероб. і допов]. – К. : Либідь, 1999. – 447 с.
  17. Стильові тенденції української літератури ХХ століття: зб. [ред.: В. Г. Дончик; упоряд.: Н. М. Шумило; НАН України. Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка]. – К.: ПЦ "Фоліант", 2004. – 282 с.
  18. Чижевський Д. І. Історія української літератури / Д. Чижевський. – К. : Академія, 2003. – 568 с.

Допоміжна

1. Агеєва В. Жіночий простір: Феміністичний дискурс українського модернізму: монографія. – К.: Факт, 2003.
2. Агеєва В. Український імпресіонізм: М. Коцюбинський, Г. Косинка, А. Головка. – К., 1994. – 158 с.
3. Астаф'єв О. Мистецтво і «техне»: до проблеми постмодерного дискурсу в українській літературі // Літературна Україна. – 2002. – 5 вересня.
4. Белая Г. Авангард как богоборчество // Вопросы литературы. – 1992. – Вып. III.
5. Боротьба нового і старого чи витіснення національного?: (постмодернізм – український варіант сьогодні й завтра) // Слово і час. – 2008. – № 6.
6. Волков И. Ф. Творческие методы и художественные системы. – М.: Искусство, 1989. – 255 с.
7. Головченко Н. Філософсько-естетичні засади літератури постмодернізму : матеріали до вступ. уроку // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 2011. – № 1.
8. Денисюк С. Між традицією і модернізмом: (поети-«хатяни») // Молода нація : альманах. – К., 1999. – № 12.
9. Затонский Д. Постмодернизм в историческом интерьере // Вопросы литературы. – 1996. – № 3.
10. Зборовська Н. Код української літератури: Проект новітньої української літератури. – К.: Академвидав, 2006.
11. Ільницький М. Ранній український модернізм : польська рецепція // Слово і час. – 2008. – № 3.
12. Калениченко Н. Л. Українська література другої половини ХІХ ст.: напрями, течії. – К.: Наук. думка, 1977. – 315 с.
13. Ковбасенко Ю. Література постмодернізму: по той бік різних боків // Зарубіжна література в навчальних закладах. – 2002. – № 5. – С. 2-12.
14. Козара О. В. Феномен постмодернізму: спроба визначення естетичної функції // Зарубіжна література в школах України. – 2005. – № 6. – С. 18-20.
15. Коломієць Л. Молода українська поезія 90-х: постмодерністський контекст // Молода нація: альманах. – К., 1997. – № 6.

16. Лавринович Л. Сучасний український постмодернізм – напрям? Стиль? Метод? // Слово і час. – 2001. – № 1.
17. Мельник В. Модернізм української прози: генеза, розвиток, історичне значення // Сучасність. – 1996. – № 12.
18. Мизан М. Шляхи розвитку української літературної критики періоду раннього етапу українського модернізму // Українська мова і література в школі. – 2006. – № 6.
19. Мовчан Р. Стильовий етюд прозової моделі модернізму 20-х років 20 століття // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2006. – № 2.
20. Наєнко М. Три етапи розвитку українського модернізму (слов'янський контекст) // Університет. – 2009. – № 1.
21. Наливайко Д. С. Искусство: течения, направления, стили. – К.: Мистецтво, 1981. – 288 с.
22. Олійник О. Феномен символізму в системі українського модерну // Слово і час. – 1998. – № 6.
23. Пахаренко В. Модернізм // Українська мова і література. – 2001. – № 5.
24. Поліщук Я. Міфологічний горизонт українського модернізму. – Івано-Франківськ: Лілея НВ, 1998.
25. Поліщук Я. Альтернативна історія літератури – постмодерна парадигма // Слово і час. – 2002. – № 1.
26. Поліщук Я. Український постмодернізм: у пошуках самоідентичності // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2003. – № 3.
27. Проблеми історії та теорії реалізму української літератури XIX – поч. XX ст. – К.: Наук. думка, 1991. – 266 с.
28. Рада І. М. Напрями модернізму: головні риси // Зарубіжна література в навчальних закладах. – 2001. – № 10.
29. Харчук Р. Б. Сучасна українська проза. Постмодерний період. – К.: Академія, 2008. – 247 с.
30. Черненко О. Постмодернізм: український аспект // Всесвіт. – 1997. – № 8/9.
31. Яковенко С. Генераційна свідомість модернізму // Молода нація : альманах. – К., 1999. – № 11.
32. Яценко Т. Модернізм як мистецьке явище другої половини XIX - початку XX століття. Оглядова лекція у структурі літературного курсу за вибором // Українська література в загальноосвітній школі. – 2010. – № 9.

4. Інформаційні ресурси

1. Лесин В. М. Словник літературознавчих термінів. – К.: Рад. шк., 1971. – 486 с.
2. Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / [авт.-уклад. Ю. І.Ковалів]. – Т.1. – К.: Академія, 2007. – 608 с.
3. Літературознавча енциклопедія: у 2 т. / [авт.-уклад. Ю. І.Ковалів]. – Т. 2. – К.: Академія, 2007. – 624 с.
4. Літературознавчий словник-довідник / [ред. колегія Р. Т.Гром'як, Ю. І.Ковалів та ін.]. – К.: Академія, 1997. – 752 с.
5. Модернізм [Електронний ресурс] // Словари и энциклопедии на Академикe. – Режим доступу: http://dic.academic.ru/dic.nsf/enc_philosophy/746/Модернизм.
6. Модернізм [Електронний ресурс] // Бібліотека української літератури. – Режим доступу:
7. <http://www.ukrlib.com.ua/encycl/techii/printout.php?number=6>.
8. Модернізм. Літературні напрями модернізму [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrlit.vn.ua>
9. [/info/criticism/modernism.html](http://www.ukrlit.vn.ua/info/criticism/modernism.html).
10. Характерні риси модернізму в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/vnz/reports/culture/11544/>.
11. Література постмодернізму [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrlit.vn.ua/zaruba/article/74.html>.
12. Руднев, В. П. Постмодернізм [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://characterology.ru/creatologia/philology/Rudnev_postmodernism/.
13. Постмодернізм [Електронний ресурс] // Енциклопедія Кругосвет. Універсальна науково-популярна онлайн-енциклопедія. – Режим доступу: http://www.krugosvet.ru/enc/kultura_i_obrazovanie/literatura/POSTMODERNIZM.html

14. Українська літературна енциклопедія : в 5 т. – К. : Укр. Рад. Енциклопедія, 1988-1995.
15. Українське слово: Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ ст.: У 4 кн. – К., 2003.
16. Постмодернізм [Електронний ресурс] // Бібліотека української літератури. – Режим доступу: <http://www.ukrlib.com.ua/encycl/techii/printout.php?number=16>.
17. Яструбецька Г. Експресіонізм – імпресіонізм: стильова опозиція чи дифузія // http://www.nbuv.gov.ua/Portal/soc_gum/SCh/2006_2.pdf

5. Форма підсумкового контролю успішності навчання: екзамен

6. Засоби діагностики успішності навчання: опитування, співбесіда, коментування окремих положень відповідей, доповнення, колоквиум, усні та письмові відповіді на проблемні питання, виконання індивідуальних завдань, контрольна робота.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

Кафедра української мови і літератури

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної роботи

Н. І. Василькова

5 вересня 2018 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**СТИЛЬОВІ ДИСКУРСИ В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ: ВІД МОДЕРНІЗМУ ДО
ПОСТМОДЕРНІЗМУ**

Ступінь магістра

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

спеціальність 014 «Середня освіта»

014.01 Середня освіта (Українська мова і література)

освітня програма Українська мова і література;

2018 – 2019 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Стильові дискурси в українській літературі: від модернізму до постмодернізму» для студентів галузі знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 014 «Середня освіта» 014.01 Середня освіта (Українська мова і література).

Розробник: Філатова Оксана Степанівна, завідувач кафедри української мови і літератури, доктор філологічних наук, професор.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри української мови і літератури
Протокол № 01 від «29» серпня 2018 р.

Завідувач кафедри _____ (Філатова О. С.)
«29» серпня 2018 р.

1.1. Опис навчальної дисципліни (денна форма навчання)

Найменування показників	Галузь знань, освітньо-кваліфікаційний рівень (ступінь)	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Нормативна	
	Спеціальність 014 «Середня освіта»		
Індивідуальне науково-дослідне завдання: Естетичний суб'єкт в умовах політико-ідеологічної концептуалізації літературно-художньої сфери	014.01 Середня освіта (Українська мова і література)	Рік підготовки:	
		2-й	
Загальна кількість годин – 120 год.		Семестр	
		I-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: 2,1 год. аудиторних – 30 год.; самостійної роботи студента – 90 год.	Ступінь магістра	12 год.	
		Практичні, семінарські	
		18 год.	
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		90 год.	
Вид контролю: іспит			

Мова навчання – українська.

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить: 30 год. – аудиторні заняття, 90 год. – самостійна робота (25% ~ 75%).

1.2. Опис навчальної дисципліни (заочна форма навчання)

Найменування показників	Галузь знань, освітньо-кваліфікаційний рівень (ступінь)	Характеристика навчальної дисципліни	
		заочна форма навчання	
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Нормативна	
	Спеціальність 014 «Середня освіта»		
Індивідуальне науково-дослідне завдання: Естетичний суб'єкт в умовах політико-ідеологічної концептуалізації літературно-художньої сфери	014.01 Середня освіта (Українська мова і література)	Рік підготовки: 2-й	
		Семестр	
Загальна кількість годин – 120 год.			
		Лекції	
	Ступінь магістра	4 год.	
		Практичні, семінарські	
		8 год.	
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		108 год.	
		Вид контролю: іспит	

Мова навчання – українська.

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить: 30 год. – аудиторні заняття, 90 год. – самостійна робота (10% ~ 90%).

2. Мета, завдання навчальної дисципліни та результати навчання

Метою викладання навчальної дисципліни «Стильові дискурси в українській літературі: від модернізму до постмодернізму» є системне вивчення генези, теоретичних засад і практичних надбань українського стильового дискурсу ХХ–ХХІ століття.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Стильові дискурси в українській літературі: від модернізму до постмодернізму» є:

- визначити сутність, зміст та основні складові поняття модернізму та постмодернізму як літературних та історико-культурних явищ;
- з'ясувати специфіку українського модернізму, охарактеризувати його течії (експресіонізм, імпресіонізм, футуризм, сюрреалізм та ін);
- розглянути проблему стильових ерзаців в українській літературі ХХ століття (соцреалізм);
- визначити особливості розвитку сучасної української літератури з огляду на такі її естетичні орієнтації, як неопозитивізм, неомодернізм, передпостмодерні явища, постмодернізм, феміністичне письмо, альтернативне самовираження, різноманітні межові стильові явища;
- розкрити зміст літературно-естетичної дискусії про постмодернізм і його особливості в українському письменстві.

Передумови для вивчення дисципліни: знання, уміння, навички та інші компетентності, здобуті під час вивчення курсів загального фундаментального та професійного циклу – «Методологія та організація наукових досліджень», «Теоретичні проблеми літературознавства», «Літературознавчий аналіз художнього тексту».

Робоча програма навчальної дисципліни складається з **4-х кредитів**.

Результати навчання:

- володіння основними поняттями, концепціями і фактами сучасної літературознавчої науки;
- навички самостійного аналізу стильової специфіки літератури, напрямів і течій у синхронічному та діахронічному аспектах;
- уміння обґрунтовувати й здійснювати різномірне дослідження літературних творів певної доби; виявляти риси взаємовпливу в українському та світовому літературно-мистецькому контексті;
- уміння використовувати професійно профільовані знання для аналізу й інтерпретації художнього тексту.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні володіти відповідними **компетентностями:**

загальнопредметними:

- уміння самостійно будувати теоретичне дослідження, оформлювати його результати у вигляді наукових статей.
- уміння застосовувати практичні знання у сфері теорії літератури для власних наукових досліджень;
- володіння різноплановими методами і способами аналізу під час професійної діяльності;
- навички роботи з інформацією, зокрема уміння знаходити та аналізувати інформацію з різних джерел;
- здатність генерувати нові ідеї, проявляти ініціативу, зокрема в ризикових ситуаціях, нести відповідальність за власні рішення;

- здатність до особистісного і професійного зростання, соціальної і професійної мобільності.

фахові:

- аналіз основних концептів літературно-естетичної дискусії про модернізм і постмодернізм;
- уміння визначати домінуючі ознаки стильових дискурсів в українській літературі ХХ століття;
- уміння здійснювати типологічні зв'язки між літературними явищами і фактами;
- аналіз розвитку української літературної системи в контексті світових культурно-мистецьких подій;
- уміння працювати з довідковими джерелами, базами даних різного типу, здійснювати загальнонауковий пошук, аналіз першоджерел, метааналіз інформації;
- уміння використовувати здобуті знання під час проведення прес-конференцій, «круглих столів», «літературних віталень», презентацій книг тощо;
- оперування технікою літературознавчих досліджень, умінням самостійно будувати теоретичне дослідження, оформлювати його результати у вигляді наукових статей.

1. Програма навчальної дисципліни

Кредит 1. Ідентифікаційні, стильові та функціональні стратегії модернізму.

Тема 1. Народність і модернізм: колізії української культури кінця ХІХ – початку ХХ ст.

Тема 2. Сутність, зміст та основні складові модернізму як літературного та історико-культурного явища.

Тема 3. Етапи українського модернізму. Особливості модерністської художньої свідомості.

Тема 4. Стильовий полілог в літературі модернізму.

Кредит 2. Авангардизм і його стильові течії.

Тема 1. Естетична платформа українського футуризму, основні мистецькі вимоги.

Тема 2. Найхарактерніші ознаки експресіонізму.

Тема 3. Сюрреалістична поетика.

Тема 4. Абстракціонізм, конструктивізм, дадаїзм, кубізм у літературі та мистецтві.

Кредит 3. Соцреалістичний канон у літературі

Тема 1. Генеза, розвиток, специфіка методу радянської літератури. Принципи соцреалізму.

Тема 2. Фази соцреалістичного канону. Особливості формування соцреалістичного канону в українській літературі сталінського періоду

Тема 3. Формула авторської стратегії в межах соцреалізму.

Кредит 4. Український варіант постмодернізму, його особливості.

Тема 1. Генеза постмодернізму, специфіка розвитку.

Тема 2. Український варіант постмодернізму, його особливості.

Тема 3. Провідні естетичні орієнтації постмодернізму.

Тема 4. Світосприйняття постмодерністів і художня практика.

2. Структура навчальної дисципліни

Назви кредитів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	конс	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Кредит 1. Ідентифікаційні, стильові та функціональні стратегії модернізму												
Тема 1. Народність і модернізм: колізії української культури к. XIX – поч. XX ст.	7	2				5	9	2				7
Тема 2. Сутність, зміст модернізму як літературного та історико-культурного явища.	7					7	7					7
Тема 3. Особливості модерністської художньої свідомості.	9		4			5	6					6
Тема 4. Стильовий полілог в літературі модернізму.	9	2	2			5	9	2				7
Кредит 2. Авангардизм і його стильові течії.												
Тема 1. Естетична платформа українського футуризму, основні вимоги.	9	2	2			5	9	2				7
Тема 2. Найхарактерніші ознаки експресіонізму.	7		2			5	9	2				7

Тема 3. Сюрреалістична поетика.	9	2	2			5	7					7
Тема 4. Абстракціонізм, конструктивізм, дадаїзм, кубізм у літературі та мистецтві.	10					10	10					10
Кредит 3. Соцреалістичний канон у літературі												
Тема 1. Генеза, розвиток, специфіка методу радянської літератури.	10					10	8					8
Тема 2. Фази соцреалістичного канону.	5					5	7					7
Тема 3. Формула авторської стратегії в межах соцреалізму.	5		2			3	5					5
Кредит 4. Український варіант постмодернізму, його особливості.												
Тема 1. Генеза постмодернізму, специфіка розвитку.	10					10	8					8
Тема 2. Український варіант постмодернізму.	7	2				5	10	2				8
Тема 3. Провідні естетичні орієнтації постмодернізму.	7		2			5	5					6
Тема 4. Художня практика постмодерністів.	9	2	2			5	10		2			8
	120	12	18			90	120	4	8			108

5.1 Теми практичних занять (денна форма навчання)

N з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Кредит 1. Модернізм як культурно-мистецьке та літературне явище	2
2.	Імпресіонізм в українській літературі. Поетика символізму, національні джерела українського символізму.	2
3.	Ідейно-естетична природа українського неореалізму. Неоромантизм та його відгалуження в літературі 20-х років ХХ століття.	2
4.	Кредит 2. Футуризм як течія мистецького авангардизму.	2
5.	Естетична платформа експресіонізму.	2
6.	Сюрреалістична художня практика.	2
7.	Кредит 3. Соціалістичний реалізм як художній вияв ідеології тоталітарного режиму	2
8.	Кредит 4. Національна своєрідність українського постмодернізму	2
9.	Стилістика постмодернізму	2
Разом:		18

5.2 Теми практичних занять (заочна форма навчання)

N з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Кредит 1. Стильовий полілог в літературі модернізму	4
2	Кредит 2. Авангардизм в українській культурі та літературі	2
3	Кредит 4. Національна своєрідність українського постмодернізму	2
Разом:		8

6.1. Самостійна робота (денна форма навчання)

N з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Кредит 1. Естетичні концепції народників і модерністів	12
2	Модерністські тенденції в літературі 20-30-х рр. ХХ століття	10
3	Кредит 2. Сюрреалістична художня практика	10
4	Абстракціонізм, конструктивізм, дадаїзм, кубізм	15
5	Кредит 3. Соцреалізм як канон в українській літературі ХХ століття	5
6	Київська школа неокласиків.	7
7	“Химерна” проза	6
8	Кредит 4. Постмодерністична естетика	7
9	Карнавалізація і гра в літературі постмодернізму	6
10	Український неоавангардизм. Необароко	6
11	Масова та елітарна література	6
	Разом	90

6.2. Самостійна робота (заочна форма навчання)

N з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Кредит 1. Естетичні концепції народників і модерністів	14
2	Модерністські тенденції в літературі 20-30-х рр. ХХ століття	13
3	Кредит 2. Сюрреалістична художня практика	16
4	Абстракціонізм, конструктивізм, дадаїзм, кубізм	15
5	Кредит 3. Соцреалізм як канон в українській літературі ХХ століття	7
6	Київська школа неокласиків.	7
7	“Химерна” проза	6
8	Кредит 4. Постмодерністична естетика	8
9	Карнавалізація і гра в літературі постмодернізму	7
10	Український неоавангардизм. Необароко	8

11	Масова та елітарна література	7
Разом		108

7. Індивідуальне науково-дослідне завдання

Естетичний суб'єкт в умовах політико-ідеологічної концептуалізації літературно-художньої сфери.

8. Методи навчання

Методи навчання: пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемного викладу, частково-пошукові та дослідницькі.

9. Методи контролю

Методи контролю:

фронтальний, груповий, індивідуальний, комбінований.

Форми контролю:

опитування, співбесіда, коментування окремих положень відповідей своїх товаришів, доповнення, колоквиум, усні та письмові відповіді на проблемні питання, виконання індивідуальних завдань, контрольна робота.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота				Контрольна робота	Іспит	Накопичувальні бали/сума
50 б.	50 б.	40 б.	50 б.	50 б. (2 x 25 б.)	160 б.	400 б.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ECTS	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54	2 (незадовільно)	Не зараховано
FX	35-49		

Критерії оцінювання відповідей

Оцінка "відмінно" ставиться, якщо студент:

- вільно володіє категоріально-понятійним апаратом теорії літератури;
- усі завдання виконані на високому рівні;
- володіє мистецтвом аналізу літературного твору, застосовуючи при цьому методологічні та методичні принципи системного підходу;
- точно виявляє художність твору за змістовими та формальними критеріями;
- уміє логічно та аргументовано викладати свої думки в усній та письмовій формі.

Оцінка “добре” ставиться, якщо студент:

- в основному добре володіє фактичним матеріалом з теорії літератури, уміє застосовувати його при аналізі літературного твору і літературного процесу, проте допускає при цьому незначні помилки та неточності;
- належним чином володіє методологією та методикою аналізу літературного твору, проте допускає неточності у формулюванні головних смислів та в аналізі виражально-зображувальних засобів;
- здатен до розв’язання теоретико-практичних завдань літературознавчої спрямованості;
- вміє добирати докази на підтвердження власних думок.

Оцінка “задовільно” ставиться, якщо студент:

- посередньо володіє фактичним матеріалом з теорії літератури, допускає незначні помилки у розумінні основних категоріальних понять теорії літератури;
- відчуває деякі труднощі при ілюстрації теоретико-літературних положень конкретними прикладами;
- здатен за зразком розв’язувати теоретико-практичні завдання літературознавчої спрямованості;
- відтворює теоретико-літературний матеріал репродуктивно, з недостатньою осмисленістю;
- відчуває труднощі при ілюстрації теоретико-літературних положень конкретними прикладами.

Оцінка “незадовільно” ставиться, якщо студент:

- володіє незначною частиною теоретико-літературного навчального курсу;
- не уміє ілюструвати теоретичні положення конкретними прикладами;
- не володіє теоретичним апаратом;
- допускає грубі помилки при виявленні головних смислів художнього твору, не уміє аналізувати його поетикальну систему;
- не володіє системою критеріїв оцінки художності літературного твору.

Ці оцінки трансформуються в рейтингові бали у такий спосіб:

“5” – 40-50 балів;

“4” – 30-39 балів;

“3” – 20-29 балів;

“2” – 1-19 балів.

11. Методичне забезпечення

1. Філатова О.С. Імпресіонізм в українській прозі початку ХХ століття // Слово і час. – 1999. – № 6.
2. Філатова О.С. Концепція українського модернізму, історична зумовленість його виникнення // Література. Фольклор. Проблеми поетики: Зб. наук. пр.; [Редкол.: М. Х. Гуменний (відп. ред.) та ін.]. – К. – Одеса: Твім інтер, 2002. – Вип. 10.
3. Філатова О.С. Технологія гри в іронічному дискурсі автора-“трикстера” // Питання літературознавства: наук. зб. – Чернівці: Рута, 2007. – Вип. 74. – С. 228–236.
4. Філатова О.С. Автор у системі культурно-історичних парадигм: генеза, статус, модифікація // Антропологія літератури: комунікація, мова, тілесність; [укладач І. В. Папуша] // Studia methodologica. – Вип. 25. – Тернопіль: Редакційно-видавничий відділ ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2008.
5. Філатова О. Від “смерті” до “реанімації”: метаморфози авторства в сучасному літературознавстві // Studia methodologica. – Тернопіль: Ред.-вид. відділ ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2009. – Вип. 29.
6. Філатова О.С. Іntenційність суб’єкта творчості у форматі імперативного канону соцреалізму // Наукові записки. Серія: Літературознавство; [за ред. проф. М. Ткачука].

- Тернопіль : ТНПУ, 2011. – Вип. 31. (або електронна версія: <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/1201/1/Filatova.pdf>)
7. Філатова О. Рольова гра автора, або Маска блазня як можливість бути іншим для інших // Науковий вісник Миколаївського державного університету: зб. наук. пр. ; [За ред. М.І. Майстренко]. – Вип. 4.7. – Миколаїв : МДУ імені В. О. Сухомлинського, 2011.
  8. Філатова О.С. “Виробничий” роман як технократичний проект “інженерії людської душі”// Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка : Літературознавство. Мовознавство. Фольклористика. – К. : ВПЦ “Київський університет”, 2011. – Вип. 22. – С.26–30. (електронна версія http://papers.univ.kiev.ua/article/_Manufacture_novel_as_the_te_hnocratic_project_of__15863)
  9. Філатова О. Концепт *гра* у вимірі художньо-естетичної проблематики // Вісник Черкаського університету. Серія : Філологічні науки. – Черкаси, 2012. – Вип. 25 (238).
  10. Філатова О.С. Автор у координатах парадигмальних категорій постмодернізму // Літератури світу : поетика, ментальність і духовність : Зб. наук. пр. ; [за ред. А. В. Козлова]. – Кривий Ріг, КП ДВЗН “КНУ”. – 2013. Вип. 2.
  11. Філатова О. Український авангардний роман: тексти та їх інтерпретація : навч. пос. / Оксана Філатова. – Миколаїв : Іліон, 2013.
  12. Філатова О. Провіденційність авторського світовідчуття в площині соцреалістичного тексту. *Метаморфози в сучасній українській літературі: монографія*; [За редакцією Пауліни Олеховської, Марти Замбожицької та Катажини Якубовської-Кравчик]. Варшава: Sova Sp. z.o.o., 2014. – С. 47–57.
  13. Філатова О. Автор і текст у системі соцреалізму: монографія. – Миколаїв: Іліон, 2017. – 244 с.
  14. Стильові дискурси в українській літературі: від реалізму до постмодернізму : навчально-методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи. – Миколаїв, Іліон, 2017. – 50 с.

12. Рекомендована література

Базова:

3. Агєєва В. Апологія модерну : обрис ХХ віку : ст. та есеї. – К.: Грані-Т, 2011.
4. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / [за ред. Марії Зубрицької]. – 2-е вид., допов. – Львів : Літопис, 2002. – 823 с.
5. Біла А. Український літературний авангард: пошуки, стильові напрямки. – Донецьк, 2004. – 445 с.
6. Кузнецов Ю.Б. Імпресіонізм в українській прозі кінця ХІХ – поч. ХХ ст.. – К.: Зодіак – ЕКО, 1995. – 304 с.
7. Гундорова Т. Проявлення слова. Дискурсія раннього українського модернізму. Постмодерна інтерпретація ; [2-ге вид.]. – К. : Критика, 2009. – 477 с.
8. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека. Український літературний постмодерн. – К.: Критика, 2005. – 344 с.
9. Ільницький М. Література українського відродження : напрями і течії в українській літературі 20-х – поч. 30-х рр. ХХ ст. – Львів, 1994.
10. Ільницький О. Український футуризм (1914–1930). – Л.: Літопис, 2003. – 456 с.
11. Індивідуальні стилі українських письменників ХІХ – поч. ХХ ст.: зб. наук. праць. – К.: Наук. Думка, 1987.
12. Історія української літературної критики та літературознавства: хрестоматія: в 2 кн. – К.: Либідь, 1998.
13. Ильин И. П. Постструктурализм. Деконструктивизм. Постмодернизм. – М.: Интрада, 1996. – 256 с.
14. Костенко А. Творчі методи в їх історичному розвитку. – К.: Дніпро, 1981. – 375 с.
15. Лексикон загального та порівняльного літературознавства. – Чернівці: Золоті литаври, 2001. – 636 с.
16. Моренець В. П. Національні шляхи поетичного модерну першої половини ХХ ст.: Україна і

- Польща. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2002. – 327 с.
17. Наєнко М. К. Історія українського літературознавства. – К.: Академія, 2003. – 360 с.
  18. Павличко С. Д. Дискурс модернізму в українській літературі: монографія. [2-ге вид., перероб. і допов]. – К.: Либідь, 1999. – 447 с.
  19. Стильові тенденції української літератури ХХ століття: зб. [ред.: В. Г. Дончик; упоряд.: Н. М. Шумило; НАН України. Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка]. – К.: ПЦ "Фоліант", 2004. – 282 с.
  20. Чижевський Д. І. Історія української літератури / Д. Чижевський. – К.: Академія, 2003. – 568 с.

Допоміжна

1. Агеєва В. Жіночий простір: Феміністичний дискурс українського модернізму: монографія. – К.: Факт, 2003.
2. Агеєва В. Український імпресіонізм: М.Коцюбинський, Г.Косинка, А.Головко. – К., 1994. – 158 с.
3. Астаф'єв О. Мистецтво і «техне»: до проблеми постмодерного дискурсу в українській літературі // Літературна Україна. – 2002. – 5 вересня.
4. Бєлая Г. Авангард как богоборчество // Вопросы литературы. – 1992. – Вып. III.
5. Боротьба нового і старого чи витіснення національного?: (постмодернізм – український варіант сьогодні й завтра) // Слово і час. – 2008. – № 6.
6. Волков И. Ф. Творческие методы и художественные системы. – М.: Искусство, 1989. – 255 с.
7. Головченко Н. Філософсько-естетичні засади літератури постмодернізму: матеріали до вступ. уроку // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 2011. – № 1.
8. Денисюк С. Між традицією і модернізмом: (поети-«хатяни») // Молода нація: альманах. – К., 1999. – № 12.
9. Затонский Д. Постмодернизм в историческом интерьере // Вопросы литературы. – 1996. – № 3.
10. Зборовська Н. Код української літератури: Проект новітньої української літератури. – К.: Академвидав, 2006.
11. Ільницький М. Ранній український модернізм: польська рецепція // Слово і час. – 2008. – № 3.
12. Калениченко Н. Л. Українська література другої половини ХІХ ст.: напрями, течії. – К.: Наук. думка, 1977. – 315 с.
13. Ковбасенко Ю. Література постмодернізму: по той бік різних боків // Зарубіжна література в навчальних закладах. – 2002. – № 5. – С. 2-12.
14. Козара О. В. Феномен постмодернізму: спроба визначення естетичної функції // Зарубіжна література в школах України. – 2005. – № 6. – С. 18-20.
15. Коломієць Л. Молода українська поезія 90-х: постмодерністський контекст // Молода нація: альманах. – К., 1997. – № 6.
16. Лавринович Л. Сучасний український постмодернізм – напрям? Стиль? Метод? // Слово і час. – 2001. – № 1.
17. Мельник В. Модернізм української прози: генеза, розвиток, історичне значення // Сучасність. – 1996. – № 12.
18. Мизан М. Шляхи розвитку української літературної критики періоду раннього етапу українського модернізму // Українська мова і література в школі. – 2006. – № 6.
19. Мовчан Р. Стильовий етюд прозової моделі модернізму 20-х років ХХ століття // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2006. – № 2.
20. Наєнко М. Три етапи розвитку українського модернізму (слов'янський контекст) // Університет. – 2009. – № 1.
21. Наливайко Д. С. Искусство: течения, направления, стили. – К.: Мистецтво, 1981. – 288 с.
22. Олійник О. Феномен символізму в системі українського модерну // Слово і час. – 1998. – № 6.
23. Пахаренко В. Модернізм // Українська мова і література. – 2001. – № 5.

24. Поліщук Я. Міфологічний горизонт українського модернізму. – Івано-Франківськ: Лілея НВ, 1998.
25. Поліщук Я. Альтернативна історія літератури – постмодерна парадигма // Слово і час. – 2002. – № 1.
26. Поліщук Я. Український постмодернізм: у пошуках самоідентичності // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2003. – № 3.
27. Проблеми історії та теорії реалізму української літератури XIX – поч. XX ст. – К.: Наук. думка, 1991. – 266 с.
28. Рада І. М. Напрями модернізму: головні риси // Зарубіжна література в навчальних закладах. – 2001. – № 10.
29. Харчук Р. Б. Сучасна українська проза. Постмодерний період. – К.: Академія, 2008. – 247 с.
30. Черненко О. Постмодернізм: український аспект // Всесвіт. – 1997. – № 8/9.
31. Яковенко С. Генераційна свідомість модернізму // Молода нація: альманах. – К., 1999. – № 11.
32. Яценко Т. Модернізм як мистецьке явище другої половини XIX - початку XX століття. Оглядова лекція у структурі літературного курсу за вибором // Українська література в загальноосвітній школі. – 2010. – № 9.

13. Інформаційні ресурси

1. Лесин В. М. Словник літературознавчих термінів. – К.: Рад. шк., 1971. – 486 с.
2. Літературознавча енциклопедія: у 2 т. / [авт.-уклад. Ю. І. Ковалів]. – Т.1. – К.: Академія, 2007. – 608 с.
3. Літературознавча енциклопедія: у 2 т. / [авт.-уклад. Ю. І. Ковалів]. – Т. 2. – К.: Академія, 2007. – 624 с.
4. Літературознавчий словник-довідник / [ред. колегія Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін.]. – К.: Академія, 1997. – 752 с.
5. Модернізм [Електронний ресурс] // Словари и энциклопедии на Академике. – Режим доступу: http://dic.academic.ru/dic.nsf/enc_philosophy/746/Модернизм.
6. Модернізм [Електронний ресурс] // Бібліотека української літератури. – Режим доступу:
7. <http://www.ukrlib.com.ua/encycl/techii/printout.php?number=6>.
8. Модернізм. Літературні напрями модернізму [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrlit.vn.ua>
9. [/info/criticism/modernism.html](http://www.ukrlit.vn.ua/info/criticism/modernism.html).
10. Характерні риси модернізму в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/vnz/reports/culture/11544/>.
11. Література постмодернізму [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrlit.vn.ua/zaruba/article/74.html>.
12. Руднев, В. П. Постмодернізм [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://characterology.ru/creatologia/philology/Rudnev_postmodernism/.
13. Постмодернізм [Електронний ресурс] // Енциклопедія Кругосвет. Универсальная научно-популярная онлайн-энциклопедия. – Режим доступу: http://www.krugosvet.ru/enc/kultura_i_obrazovanie/literatura/POSTMODERNIZM.html
14. Українська літературна енциклопедія: в 5 т. – К.: Укр. Рад. Енциклопедія, 1988-1995.
15. Українське слово: Хрестоматія української літератури та літературної критики XX ст.: У 4 кн. – К., 2003.
16. Постмодернізм [Електронний ресурс] // Бібліотека української літератури. – Режим доступу: <http://www.ukrlib.com.ua/encycl/techii/printout.php?number=16>.
17. Яструбецька Г. Експресіонізм – імпресіонізм: стильова опозиція чи дифузія // http://www.nbu.gov.ua/Portal/soc_gum/SCh/2006_2.pdf